

Dr. Josip Belobrč

(Prugovac, 12. 3. 1879. – Zagreb, 3. 10. 1932.)

Hrvatski pravnik, sveučilišni profesor prava i rektor Sveučilišta u Zagrebu

EMINA TUDIĆ GOLUB

Ove 2019. godine navršava se 140 godina od rođenja dr. Josipa Belobrka. Prošle godine se pak navršilo 90 godina otkako je prvi puta imenovan na dužnost rektora Sveučilišta u Zagrebu kao prvi rektor koji je došao s Tehničkog fakulteta. Tom prilikom ovdje iznosim kratku biografiju istaknutog, ali široj javnosti malo poznatog Podravca.

Biografije Josipa Belobrka objavljene su u Hrvatskoj enciklopediji, Hrvatskom biografskom leksikonu i Hrvatskom šumarskom životopisnom leksikonu što je vidljivo i u mrežnim (*online*) izdanjima. Osim toga, kratke biografije nalazimo i na mrežnim stranicama Sveučilišta u Zagrebu i Hrvatskog šumarskog društva (Imenik hrvatskih šumara). Kratka biografija koju je sastavio Vladimir Miholek nalazi se i na stranici Podravske širine. Političko i profesionalno djelovanje dr. Josipa Belobrka, u svojim radovima spominju neki povjesničari iz Podravine poput Mire Kolar-Dimitrijević i Vladimira Šadeka. Smatram kako doktor Josip Belobrč, koji je obavljao izuzetno važne funkcije u vrlo turbulentnim vremenima svakako zaslužuje da se o njemu više govori. S tom željom i ciljem, koristeći podatke iz tekstova prethodno navedenih autora i pomoć Nikole Cika, nastao je i ovaj tekst.

Josip Belobrč rođen je 12. ožujka 1879. godine u mjestu Prugovac kod Đurđevca. Rođen je u obitelji Đure Belobrka (3. svibnja 1838. – 25. lipnja 1889. godine) i Marije Belobrč rođene Miholek. Iz iste je obitelji potekao

i poznati zagrebački kanonik Matija Belobrč (18. studenog 1791. – 21. siječnja 1877.). Otac Josipa Belobrka, Đuro Belobrč rodom iz Đurđevca, bio je u Prugovcu prvi školovani učitelj pa je za pretpostaviti kako je to odredilo životni put Josipa Belobrka. Uz Josipa, koji je bio najmlađe dijete, Đuro i Marija Belobrč imali su još dvoje djece: Ceciliju (1868. – 1905.) i Petra (rođen 1875. godine). Kada je Josip Belobrč imao 10 godina umro mu je otac Đuro te je obitelj ostala bez hranitelja. Majka Marija je s djecom nakon smrti supruga preselila u Đurđevac u kuću obitelji Božić s kojom su bili u rodbinskoj vezi. Osnovnu školu Josip Belobrč je pohađao u Đurđevcu, a gimnaziju u Bjelovaru i Zagrebu. U Zagrebu je polazio Klasičnu gornjogradsku gimnaziju i s njime su tada u isti razredi išli i političar Vladimir – Vladko Maček, akademski slikar Branko Šenoa, zagrebački liječnik Jakov Fischer, čuveni kirurg David Riesner, publicist Većeslav Vilder i znanstvenik Milan pl. Šufflay. Maturirao je 1897. godine u Zagrebu gdje je upisao studij prava koji je završio s doktoratom 1902. godine.

Ubrzo nakon studija počeo je raditi kao sudski pristav pri Kotarskom sudu u Đurđevcu, potom pri Sudbenom stolu u Bjelovaru, a od 1903. godine bio je sudski pristav u Zemunu gdje je ostao do 1908. godine. U Zemunu se oženio Marijom Štrajher, kćerkom Aleksandra (Šandora) Štrajhera, jednim od najvećih zakupaca ribnjaka i trgovaca ribom u državi. Godine 1908. po kazni je, zbog sudjelovanja u

Sl. 1. Portret dr. Josipa Belobrka koji se nalazi u svečanoj dvorani Sveučilišta u Zagrebu gdje su smješteni portreti svih rektora Sveučilišta od osnutka do danas

organiziranju Hrvatsko-srpske koalicije, premješten u Čazmu.

Razočaran premještajem napustio je državnu službu i vratio se u Zemun gdje se zaposlio u privatnom odvjetničkom uredu. S obzirom na političko djelovanje dr. Belobrka, njegov boravak u Zemunu austrijskim je vlastima vrlo brzo postao nepoćudan, te je 1909. godine premješten na položaj pri Sudbenom stolu u Zagrebu. U to vrijeme u Zagrebu je vođen sudski proces koji su austro-ugarske vlasti organizirale protiv 53 člana Srpske samostalne stranke s ciljem uništenja Hrvatsko-srpske koalicije, tada vodeće političke snage u Hrvatskom saboru. U tom tzv. Veleizdajničkom procesu dr. Josip Belobrč bio je pomoćnik glavnog suca istražitelja te mu je povjereno obavljanje izvida kao i ispitivanje zarobljenika. Međutim njegovo stajalište nije bilo u skladu sa stajalištem vladajućeg režima te je bio udaljen iz kriminalističke referade. O tome događaju pisao je i Janko Polić Kamov u feljtonu »Moderna biblioteka kao pojava«.

Godine 1909. dr. Josip Belobrč postao je i zamjenikom pri Kotarskom sudu u Zagrebu te

honorarni docent za pravo na Šumarskoj akademiji i Geodetskom tečaju u Zagrebu. Godine 1910. prešao je na odsjek za zemljišne zajednice i komasacije u Kraljevskoj hrvatsko-slavonskoj Zemaljskoj vladi. Godine 1911. postao je vladin perovođa, a 1917. vladin tajnik. Kao vladin tajnik dr. Josip Belobrč dekretom Predsjedništva Zemaljske vlade i Predsjedništva Narodnog vijeća SHS u Zagrebu od 13. studenog 1918. godine postavljen je za privremenog upravitelja Turopoljske općine. Dekretom je dr. Belobrč preuzeo upraviteljske ovlasti od svrgnutog župana dr. Ljudevita Josipovića, kao i obvezu izdavanja nužnih odredbi za funkcioniranje te imovne zajednice i zadaću da u uobičajenom roku provede izbore novog zastupstva. Godine 1919. postao je tajnikom Odsjeka za zemljišne zajednice i komasacije.

Paralelno s obavljanjem političkih funkcija bavio se i nastavničkom djelatnosti. Tako je redovitim profesorom za pravne znanosti na Tehničkoj visokoj školi imenovan 1920. godine. Tamo je predavao kolegije iz prava i to predmete: privatno pravo, nacionalnu ekonomiju, financijsko pravo, socijalnu politiku, te ustavno i upravno pravo.

Dužnost dekana za strojo-elektro-brodogradevinski i brodstrojarsko-inženjerski odjel na Tehničkoj visokoj školi preuzeo je akademske godine 1920./1921. Tehnička visoka škola 31. kolovoza 1926. godine prerasla je u Tehnički fakultet u sastavu Sveučilišta u Zagrebu. Dotadašnje profesorsko vijeće Tehničke visoke škole postalo je Savjet Tehničkog fakulteta, a posljednji rektor Đuro Stipetić postao je dekanom. Već u rujnu 1926. godine Savjet je izabrao prof. Belobrka za dekana čime je on postao njegov prvi izabrani dekan. Na tom položaju ostao je sljedeće dvije godine (1926. – 1928). Nakon toga bio je prorektor Tehničkog fakulteta. Profesor Belobrč bio je dekan Tehničkog fakulteta u vrlo teškoj situaciji jer su se prvi pokušaji ukidanja Fakulteta i redukcije javili već u jesen 1926. godine, pa i sljedećih godina pobuđujući tako stalan osjećaj nesigurnosti koji je otežavao prirodni razvoj fakulteta. Neprestano su se vodile borbe za opstanak i za osiguranje najpotrebnijih materijalnih sredstava jer je broj studenata svake godine rastao i potrebe su postajale sve veće.

Odlukom Ministarstva prosvjete i Gradskog poglavarstva 1927. godine ustupljeno je fakultetu zemljište za gradnju i dano obećanje kako će se gradnja financirati investicionim zajmom kod Državne hipotekarne banke. Međutim dolaskom diktature 1929. godine sva obećanja otpadaju i Gradsko poglavarstvo oduzima zemljište, te je izgradnja fakulteta odgođena.

Valja naglasiti kako se prof. Belobrk i u to vrijeme intenzivno bavio politikom. Bio je istaknuti član Hrvatske federalističke seljačke stranke. O tome je pisao i Vladimir Šadek u članku »Iz političke povijesti molvarske Podravine u međuratnom razdoblju« gdje navodi: *Ohrabreni solidnom potporom na oblasnim izborima u Koprivnici, podravski federalisti pokušali su proširiti svoj utjecaj i na đurđevački kotar. U Virju su 29. lipnja (1927. godine) organizirali skupštinu na koju su iz vodstva HFSS-a stigli Josip Belobrk, Đuro Kumičić i Stjepan Buć, a pridružili su im se podravski federalisti Franjo Vrtar i Tomo Jalžabetić.*

U pogledu akademskog djelovanja, uz već navedene dužnosti na Visokoj tehničkoj školi dr. Belobrk predaje i pravne predmete i to narodno gospodarstvo i financijsku znanost, te upravno i privatno pravo na Poljoprivredno-šumarskom fakultetu od 1920. do 1921. godine, šumske i lovne zakone, te osnove političke ekonomije na Veterinarskom fakultetu od 1923. godine do 1932. godine i na Filozofskom fakultetu u Zagrebu sanitetsko zakonodavstvo 1932. godine. Udruženje studenata Tehničkog fakulteta izdalo je 1930. godine skriptu prof. Belobrka pod nazivom »Nauka o narodnom gospodarstvu«.

Posebno valja istaknuti rad dr. Belobrka oko unapređenja visokoškolskih institucija. Rektorom Sveučilišta Kraljevine Jugoslavije u Zagrebu bio je četiri godine (1928. – 1932.). Naslijedio je prof. Ernesta Milera na mjestu rektora nakon njegove smrti 1928. godine te je na toj dužnosti ostao do 1932. godine, odnosno do svoje iznenadne smrti. Tada je dužnost rektora zagrebačkog Sveučilišta preuzeo prof. Albert Bazala. Prof. Belobrk bio je prvi rektor zagrebačkog Sveučilišta koji je došao s novoosnovanog Tehničkog fakulteta. U vrijeme obnašanja dužnosti rektora Sveučilišta

u Zagrebu dr. Belobrk je dvojicu profesora promovirao u počasne doktore Sveučilišta u Zagrebu i to profesora filozofije na Filozofskom fakultetu u Zagrebu Đuru Arnolda 17. srpnja 1930. godine i profesora higijene i sudske medicine Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Beogradu Milana Jovanovića Batuta 20. lipnja 1931. godine.

Profesor Josip Belobrk preminuo je uslijed srčanog infarkta 3. listopada 1932. u 54. godini tijekom otvorenja Ortopedskog kongresa u Zagrebu, o čemu podatke nalazimo i u tadašnjim novinama.

Literatura

- Hrvatski šumarski životopisni leksikon, sv. 1 (gl. ur. Josip Biškup), Zagreb: Tutiz leksika, 1996.
- KOLAR-DIMITRIJEVIĆ, Mira: *Stjepan Radić i Podravina*. // Podravina: časopis za multidisciplinarna istraživanja IV, 7, 2008.
- KOLAR-DIMITRIJEVIĆ, Mira: *Zagrebački gradonačelnici njemačkog porijekla od polovice 19. do polovice 20. stoljeća*. // Godišnjak Njemačke narodnosne zajednice, VDG Jahrbuch, 14, 2009.
- POLIĆ KAMOV, Janko: Članci i feljtoni, pisma. Bulaja naklada, 2017. Dostupno na: <https://www.kobo.com/at/de/ebook/clanci-i-feljtoni-pisma>
- STIPČEVIĆ-DESPOTOVIĆ, Anđelka: *Belobrk, Josip*. Hrvatski biografski leksikon, Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 1983.
- ŠADEK, Vladimir: *Iz političke povijesti molvarske Podravine u međuratnom razdoblju*. // Podravina: časopis za multidisciplinarna istraživanja VII, 14, 2008.